

jag kan existera utan att ha ett jag, vilket är ytterligare skäl att tro att jag inte är ett jag.³

Litteratur

- Bergström, Lars. 2020. "Jaget". *Filosofisk tidskrift* 41, nr 4, s. 36–41.
- Dennett, Daniel. 1990. *Consciousness Explained*. London: Allen Lane.
- Olson, Eric. 1997. *The Human Animal*. New York: Oxford University Press.
- Olson, Eric. 2007. *What Are We?* New York: Oxford University Press.
- Parfit, Derek. 1984. *Reasons and Persons*. Oxford: Clarendon Press.
- Rorty, Richard. 1979. *Philosophy and the Mirror of Nature*. Princeton: Princeton University Press.
- Van Inwagen, Peter. 1990. *Material Beings*. Ithaca: Cornell University Press.

3. Tack till Jens Johansson för värdefulla kommentarer på denna text.

Kommentar om jaget

Lars Bergström

Det råder en väldig oenighet bland filosofer om vad vi är. Vad är ett "jag"? Jag försökte i min artikel utgå från Humes klassiska diskussion och arbeta mig fram till en uppfattning om detta. Jag tyckte mig kunna konstatera att Hume har fel, men jag är fortfarande rätt osäker på vad som är rätt. Och jag tycker ibland att mitt eget förslag är lite underligt. Men jag är inte heller beredd att svälja Olle Risbergs animalism. Jag ska inte här bemöta den, det har många andra gjort. Jag ska bara ge några synpunkter på Risbergs kritik av min position.

Jag har föreslagit att jag är en egenskap (eller förmåga), som vissa organismer har. Det låter förvisso underligt. Risberg menar att det inte kan stämma eftersom jag tänker, men "inga egenskaper tänker". Det kan verka övertygande, men även om egenskaper i allmänhet inte tänker, så kanske det kan finnas *några*, mycket speciella egenskaper, som faktiskt gör det.

Risberg finner det uppenbart att han och jag och Kamala Harris är distinkta. Vi är inte samma egenskap, inte samma jag. Men som jag tidigare föreslagit – i min bok *Varats dunkla skrymslen* (2018) – är vi kanske ändå just det. Vi kan kanske vara simultana inkarnationer av varandra. Även om jag inte tror på reinkarnation och "själavandring", så kan jag inte bevisa att sådant är omöjligt. Så jag och Risberg skulle kunna vara samma individuella egenskap – något jag dock inte vill binda mig för.

Men även om Risberg och jag är samma egenskap, så är vi ju olika personer. Javisst, men i min uppsats föreslog jag också att man bör skilja på *jag* och *person*. Mitt jag, mitt medvetande, kan ha olika innehåll vid olika tidpunkter. Jag, alltså just jag, var t.ex. en person i femtonårsåldern och en annan person idag, det tycker väl ingen är särskilt konstigt. Men Risberg tycks mena att ett jag är detsamma som en person. Så han skulle väl i stället säga att jag i femtonårsåldern är något annat än jag idag. Men det tycks innebära att jag inte fanns då, vilket i sin tur tycks innebära att jag aldrig har varit femton år. Hur går det ihop med att jag idag är åttiofem år? Eller är jag inte det?

Hur som helst, Risberg och jag är nog olika individuella egenskaper, vi har (eller är) antagligen varsitt medvetande. Men vilka är då dessa olika egenskaper (medvetanden), frågar Risberg. Ja, eftersom de är olika kan de ju inte, som Risberg tycks tro, vara en och samma egenskap, nämligen att vara medveten.

Men jag tror, precis som Risberg, att både han och jag har egenskapen att vara medvetna. Därmed landar jag i slutsatsen att (individuella) egenskaper kan ha egenskaper. Eller, mer specifikt, att medvetanden kan vara medvetna. Jag får intrycket att Risberg inte vill godta något sådant, men jag tycker inte att det är så konstigt.

Eller botten hans invändning i tanken att man bör skilja mellan "vad *jag* är och vad det är att *ha ett jag*"? Det kan låta rimligt, men är det verkligen en bra invändning? Att jag är jag och att jag har ett jag verkar helt oproblematiskt. Även om det skulle vara två olika påståenden – vilket inte torde vara så lätt att bevisa – så verkar bägge vara rena truismer. Och därmed har de med nödvändighet samma sanningsvärde.

Mer om vad vi är

Olle Risberg

Lars Bergström hävdar att personer som han, jag och Kamala Harris är egenskaper. Min invändning att vi skiljer oss från egenskaper, på så sätt att vi tänker medan egenskaper inte gör det, hanterar han genom att föreslå att "även om egenskaper i allmänhet inte tänker, så kanske det kan finnas *några*, mycket speciella egenskaper, som faktiskt gör det".

Att Bergströms tes medför att *några* egenskaper tänker får dock betraktas som en underdrift. En snabb Googlesökning ger vid handen att antalet människor som någonsin funnits är en bra bit över 100 miljarder.